

Cíle: seznámení s konkrétními důsledky rasového pronásledování Romů v Protektorátu Čechy – Morava skrze životní osudy rodiny Dychových, postiženými genocidou druhé světové války

Věková kategorie: vyšší třídy 2. stupně ZŠ, víceletá gymnázia

Pomůcky: vytištěný pracovní list a vytištěný text Hrušky 1939-1945; případně pro přípravu učitele doporučujeme přečíst si předem článek o historii romského osídlení obce Hrušky, v němž najdou také množství fotografií: Schuster, Michal 2020. „Jinak bychom tady nebyli.“ Příběh rodiny Dychovy u obce Hrušky. *Romano džaniben* 27(2): 7-53 – dostupné online zde:

<https://www.dzaniben.cz/dzaniben/cs/article/view/486/410>

Čas: 1 vyučovací hodina

Průřezová témata: historie Romů, význam místních kronik, památníků a připomínání zmizelých sousedů

Úkoly:

1) Rozdejte studentům text Hrušky 1939-1945 a přečtěte si jej společně se studenty nahlas.

2) Rozdejte studentům pracovní list. Zadejte jim samostatně si text přečíst a doplnit šedá prázdná místa podle toho, co se dozvěděli z předchozího společného čtení.

A zkontrolujte si společně přečtením celého textu na pracovním listu řešení.

Dycha Josef obdařen již zdravými dětmi (zprvu 2 chlapci pak 5 děvčaty) postavil roku 1933 svůj domek na Zahajce za sklepy. Domek sestával se z prostorné světnice a kuchyně a verandy. Stavební místo mu obec Hrušky pouze bezplatně propůjčila. Oba manželé třebaže značně rozdílní věkem se o své děti i o Damiána starali svědomitě a v době druhé světové války pro nedostatek dělnictva bylo i Esterě svěřeno místo školnice, které prováděla za spolupomoci svých ještě malých školou povinných dcer přímo vzorně. Přišel rok 1943, kdy byla nařízena koncentrace osob cikánského původu. Marné byly žádosti obecního starosty Methoděje Hraběte. Cikáni (kromě nemanželského syna Damiána, který po své matce patřil na Slovensko) museli se dostavit do sběrného tábora do Strážnice, odkud měli býti společně odesaní na místo určení. Damián sloužil jako čeledín u rolníka, bývalého starosty Vojtěcha Hřebačky dále až do konce války. Při odjíždění se přišla s cikány rozloučiti na zastávku značná část místního občanstva přinášejícího jim balíčky potravin a šactva. Po skončení války v roce 1945 se však cikáni už nevrátili, neboť do posledního člena následkem strádání a vypuknutím tyfu v koncentráku všichni zahynuli. Pozůstalý Damián Malík se přizemil do Čárů na Slovensko a chaloupku po své matce na Zahajce prodal.

(Ze zápisků kronikáře obce Hrušky Jana Mráze; otištěno ve zpravodaji *Hrušecké okénko*, prosinec 2018, s. 13-14)

3) Vysvětlete si se studenty rozdíl mezi pojmenováním Rom a „cikán“. Proč pisatel kroniky píše o „cikánech“?

Odpověď: jde o dobově majoritou užívané označení, vycházející ze stejného etymologického základu

jako například i německý výraz „Zigeuner“, slovo „cikán“ („Zigeuner“) se také objevuje v celé nacistické legislativě, kterou se řídil i chod Protektorátu. Kronikář J. Mráz dopisoval na základě vzpomínek kroniku v době 1959-1965.

4) Prohlédněte si se studenty 3 fotografie na pracovním listu. Jaká historická svědectví na rodinu Dychových v obci zůstaly? Kde lze hledat další stopy jejich života?

Odpověď: zápisky v kronice, fotografie, archivní dokumenty v SOkA Hodonín, archivní dokumenty v Památníku Osvětim, vzpomínky pamětníků

5) Uvažujte se studenty o tom, zda-li by v obci měla být nějakým způsobem připomenuta tragická smrt rodiny Dychových.

Jakým způsobem a kde by takováto historie měla připomínat?

(V obci doposud není památník žádné z obětí II. světové války, ani uvedené romské rodině, ani dvěma dalším hrušeckým občanům)